

Hemställan om att regeringen säkerställer fortsatt transparens i läkemedelsstatistiken

LIF har vid informationsmöte på eHälsomyndigheten (EHM) den 28 januari 2019 mottagit information om att myndigheten inte längre kommer att tillhandahålla läkemedelsstatistik där ”enskild” kan identifieras. Det får till följd att statistik för enskilt läkemedel från och med mars 2019 inte kommer att lämnas ut i rådatafiler, Concise-abonnemang eller vid beställning. Även Socialstyrelsen har - samma dag - meddelat motsvarande beslut för uppgifter i Läkemedelsregistret och med omedelbar verkan samt kallat till möte den 8 februari ”för att få en fullständig bild av vilka konsekvenser som förändringen får”.

Det har sedan hösten 2017 varit känt att myndigheterna arbetat med dessa ställningstaganden. LIF har vid upprepade tillfällen efterfrågat ett möte med EHM och erbjudit vår expertkunskap i frågan. Först i slutet av november 2018 bjöds LIF tillsammans med Sveriges Apoteksförening in till ett möte. Myndighetens information var vid mötet mycket knapphändig, vilket den även var på mötet den 28 januari gällande konsekvenserna av myndighetens beslut. Myndighetens förhållningssätt skiljer sig från den samverkan mellan alla aktörer som tidigare funnits kring läkemedelsstatistiken, t.ex. genom den riktlinje för utlämnande av läkemedelsstatistik som utarbetades av Apoteket AB och dåvarande Landstingsförbundet (nu SKL). LIF bedömer att den nuvarande situationen hade kunnat undvikas om myndigheterna hade samverkat med övriga aktörer och tagit denna riktlinje som utgångspunkt för en vägledning.

Det beslut som EHM och Socialstyrelsens meddelat skapar två oacceptabla situationer:

- **Transparensen i läkemedelsstatistiken begränsas för skattebetalare och beslutsfattare**

Det är orimligt att ”företagens behov av affärssekretess” ges större betydelse än det allmännas behov av insyn i läkemedelsmarknaden som till största delen finansieras med skattemedel utifrån en reglerad prissättning. LIF ser det som självklart att allmänheten och beslutsfattare måste ha insyn i det som finansieras med skattemedel. Så har det också varit av hävd. Sedan 1970-talet har alla aktörer haft tillgång till läkemedelsstatistik på produktnivå, t.ex. i form av topplistor över läkemedel med störst försäljning.

- **Tillgången till läkemedelsstatistik begränsas för statistikleverantörernas kunder bland offentliga aktörer och läkemedelsföretag**

Det beslut som EHM meddelat innebär att de statistikleverantörer som idag köper data från myndigheten behöver finna andra datakällor såsom apotek eller distributörer för att få tillgång till statistik som omfattar enskilda produkter.

Statistikleverantörernas kunder riskerar därmed att stå utan marknadsstatistik under en tid och/eller få tillgång till en mer begränsad statistik. Utmaningen för läkemedelsföretagen är uppenbar men även regeringen, myndigheter och regioner kommer att påverkas negativt. Hanteringen av återbäringsavtal mellan läkemedelsföretag och regioner riskerar att försvåras om parterna i avtalen inte har tillgång till den statistik som ligger till grund för faktureringen. Beslutet är helt enkelt ett steg 20 år tillbaka i tiden och en återgång till en situation då olika aktörer hade olika statistik som var svår att jämföra.

EHM och Socialstyrelsen försätter läkemedelsbranschen i en orimlig situation genom att motivera beslutet – att begränsa beslutsfattares och skattebetalares insyn i hur de knappt 40 miljarder kronor som finansierar läkemedel används - med att läkemedelsföretagens affärsintresse ska skyddas. LIF känner inte till något fall då ett läkemedelsföretag haft invändningar mot myndigheters hantering eller publicering av läkemedelsstatistik.

LIF ser inte att det är meningsfullt att diskutera tolkningen av rådande lagstiftning utan **hemställer att regeringen initierar en anpassning av lagstiftningen så att läkemedelsstatistiken fortsatt kan hanteras på det transparenta sätt som fungerat de senaste 40 åren. Alternativet är att regeringen överväger en annan organisationsform för läkemedelsstatistiken än inom en myndighet som lyder under Offentlighets- och sekretesslagen.** Lagstiftarens intention vid apoteksomregleringen var att läkemedelsstatistiken skulle kunna samlas in och användas på samma sätt som tidigare. Om det nu föreligger juridiska hinder för detta så måste lagstiftaren åtgärda dessa. Väljer regeringen att inte vidta några åtgärder framstår den uttalade ambitionen i *Färdplan life science* om att *nyttiggöra digitala hälso- och vårddata* som en utopi.

Utöver denna hemställan undersöker LIF möjligheten att överklaga besluten från båda myndigheterna i syfte att den tidigare hanteringen ska kunna fortsätta under den tid som frågan handläggs av regeringen. Är det inte möjligt anser LIF att regeringen bör säkerställa att hanteringen av läkemedelsstatistiken trots det kan fortsätta som tidigare.

LIF bidrar givetvis gärna på det sätt som regeringen önskar i syfte att lösa den nu uppkomna och mycket olyckliga situationen.

Med vänliga hälsningar

Anders Blanck
VD

Kopia till:
Socialstyrelsen, eHälsomyndigheten, TLV, Vårdanalys, SKL